

Uvod

Pred sto leti se je v številnih evropskih deželah začela umetnost, t. i. art nouveau ali po slovensko nova umetnost. V različnih deželah so ji nadeli različna imena, v Nemčiji Jugendstil (mladeniški slog), na Škotskem Modern Style (moderni slog), v Kataloniji Modernisme (modernizem), v Italiji stil liberty (svoboda), v Nancyju École de Nancy (nancyjska šola), v Avstriji Sezession (secesija) in ta izraz se je uveljavil tudi pri nas predvsem v arhitekturi. To je čas razvoja

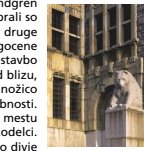
industrije: uvaja se strojna proizvodnja, odkrivajo se novi materiali, kot železo, jeklo in steklo, in uporabljajo novi viri energije, kot elektrika in nafta. Umetniki izrabljajo te novosti, da ustvarjajo stavbe in predmete, ki so lepi in uporabni hkrati. Pogosto segajo po vzorcih iz narave, rastlinah in živalih, navdihujejo pa se tudi pri domači zgodovini, mitologiji in folklori.

Mrežo Art Nouveau (Art Nouveau Network) sestavlja obsežna skupina ljudi, ki delajo v 13 evropskih mestih. Vse povezuje skupna strast: »nova umetnost«. Nekateri med nami so kustosi ali ravnatelji muzejev, drugi arhitekti, ki obnavljajo hiše, ali umetnostni zgodovinarji, ki preučujejo življenje umetnikov in njihovo delo. Skratka, vsi bi radi več vedeli o stavbah, pohištvu in drugih predmetih, ki so bili narejeni pred približno sto leti. Preučujemo »novo umetnost« v vseh mestih, ki so vključena v mrežo. Skupaj pišemo knjige, organiziramo srečanja in pripravljamo razstave. Odločili smo se tudi za pripravo tega vodnika, s katerim boste lahko med igro odkrivali »novo umetnost« tako v svojem kakor v drugih partnerskih mestih.

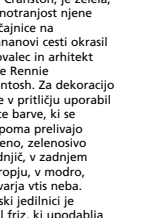
Evropska unija združuje 15 evropskih držav, ki so sklenile na najrazličnejše načine sodelovati med seboj v politiki, gospodarstvu, industriji, znanosti, športu, vzgoji in kulturi. Evropska unija in evropska komisija podpirata mrežo Art Nouveau, tako da ji dodelujeta nekaj denarja, potrebnega za delo, izmenjavanje zamisli, izdajanje knjig, postavljanje razstav in seznanjanje otrok in odraslih z »novo umetnostjo«.

Helsinki Finski narodni muzej

Načrte za Finski narodni muzej so naredili trije mladi arhitekti, Herman Gesellius, Armas Lindgren in Eliel Saarinen. Izbrali so sivi granit in druge trpežne in dragocene materiale. Če stavbo pogledamo od blizu, opazimo množico zanimivih podrobnosti. Nekateri so na mestu izklesali domači rokodelci. Med njimi najdemo divje živali (veverice, medvede in lisice) kakor tudi borove storže iz gozdov, kjer te živali prebivajo. Prepoznamo lahko tudi like iz ljudskih pravljic in finskega narodnega epa Kalevale. V središču stavbe se vzdiguje visok koničast stolp, ki obiskovalcem pomaga najti muzej.

Glasgow Glasgowske čajnice

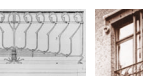
V devetdesetih letih 19. st. je bilo v Glasgowu veliko čajnic. Ena od lastnic, gospa Cranston, je želela, da bi notranjost njene nove čajnice na Buchananovi cesti okrasil oblikovalec in arhitekt Charlie Rennie Mackintosh. Za dekoracijo sten je v pritličju uporabil okrate barve, ki se postopoma prelivajo v rumeno, zelenosivo in slednjic, v zadnjem nadstropju, v modro, ki ustvarja vtis neba. V ženski jedilnici je izdelal friz, ki upodablja bele ženske, ovite v rožne grme. Čajnica, ki so jo odprli 5. maja 1897, je kmalu postala zelo priljubljena. Delovala je tja do leta 1918, ko so stavbo spreminili v banko.

Ljubljana Zmajski most

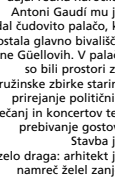

Pri hišah v slogu »nove umetnosti« so uporabljali obilico kovine. Iz nje so izdelovali dele stavbne konstrukcije ali kar celotno ogrodje stavbe, pa tudi zaščitne balkonske ograje in okenske rešetke. Te pogosto prikazujejo rastline ali živali. Ampak pozor, ni jih tako lahko najti! Dobro si ogledaj sliko in poišči dve znani živali... Tu je rešitev. Primerjaj obe zaplul iz Črnega morja v Buchananovi cesti okrasil oblikovalec in arhitekt Charlie Rennie Mackintosh. Za dekoracijo sten je v pritličju uporabil okrate barve, ki se postopoma prelivajo v rumeno, zelenosivo in slednjic, v zadnjem nadstropju, v modro, ki ustvarja vtis neba. V ženski jedilnici je izdelal friz, ki upodablja bele ženske, ovite v rožne grme. Čajnica, ki so jo odprli 5. maja 1897, je kmalu postala zelo priljubljena. Delovala je tja do leta 1918, ko so stavbo spreminili v banko.

Bruselj Rastlinstvo in živalstvo

Barcelona Palača Güell

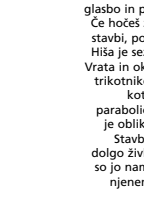
Palačo Güell je postavil arhitekt Antoni Gaudí za Eusebija Güella. Ta je imel arhitekta zelo rad in mu je dajal redna naročila. Antoni Gaudí mu je sezidal čudovito palačo, ki je postala glavno bivališče družine Güellovih. V palači so bili prostori za družinske zbirke starin, prirejanje političnih srečanj in koncertov ter prebivanje gostov. Stavba je bila zelo draga: arhitekt je namreč želel zanjo uporabiti najboljše materiale, ki so bili tedaj na voljo: kamen, kovano železo in les.

Reus Bolnišnica Pere Mata

Postavili so ga leta 1898. Načrte je narisal zelo znani arhitekt Lluís Domènech i Montaner. Je 30 metrov visok, pri dnu četverkoten in nato okrogel stolp, sezidan iz opeke, in zgoraj nosi velik zbiralnik. Na vrhu ga krasí vetrnica, ki kaže, kam piha veter. Viden je že na daleč in je prav gotovo najznamenitejši simbol bolnišnice Pere Mata, kjer stoji. Pa veste, kaj je to? Vodni stolp!

Terassa Palača Pokrajinskega združenja umetnikov

Leta 1905 je arhitekt Lluís Muncunill postavil zgradbo Pokrajinskega združenja umetnikov, v kateri so našli svoj dom pisatelji, arhitekti in glasbeniki. Tu so poučevali risanje, oblikovanje, glasbo in prirejali razstave. Če hočete zvedeti več o tej stavbi, pogledajte fotografijo. Hiša je sezidana iz opeke. Vrata in okna imajo obliko trikotnikov z zaobljenimi koti; to imenujemo parabolno obliko. Tako je oblikovan tudi strop. Stavbi ni bilo usojeno dolgo življenje. Leta 1954 so jo namreč podrli in na njenem mestu zgradili pošto.

Ålesund Gorski trol

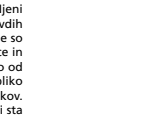
Živel je trol, ki je imel skrinjo, polno zlata in draguljev. Nekoč je zagledal bleščeč sončni žarek in hotel ga je ujeti in zapreti v svojo votlino, zato da bi dal svojemu zakladu še več sijaja. Nekega jutra je splezal, kolikor visoko je mogel v goro, da bi ujel prvi sončni žarek, ampak od njegove svetlobe se mu je tako zableščalo, da se mu je zvrtilo v glavi. Padel je z gore in okamenel. Ustvarjalci »nove umetnosti« so bili očarani nad pravljicami. Najdi strašnega trola na pročelju hiše, ki jo je zasnoval norveški arhitekt Hagbarth Schytte-Berg.

Budimpešta Palača debelokožcev

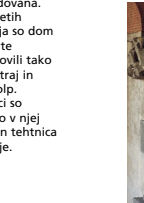
Hiša slonov ali palača debelokožcev v budimpeštanskem živalskem vrtu je bila sezidana med letoma 1909 in 1912 po načrtih arhitekta Kornéla Neuschlossa v slogu »nove umetnosti«. V stavbi naj bi se sloni počutili kot doma. Med drugo svetovno vojno je bila hiša na žalost poškodovana. V devetdesetih letih slojnjega stoletja so dom slonov Helle in Zite popolnoma obnovili tako zunaj kakor znotraj in spet postavili stolp. Ogrado za slonice so razširili in zdaj so v njej tudi bazen, tuš in tehtnica za njuno tehtanje.

Nancy Svetilka Magnolija

Pred sto leti je skupina umetnikov v Nancyju ustanovila gibanje, imenovano nancyjska šola. Njeni ustvarjalci so iskali navdih v naravi. Za okrasje so uporabljali cvetice in rastline, dostikrat so od njih posneli tudi obliko svojih izdelkov. Podstavek svetilke, ki sta jo oblikovala Daum in Majorelle, ima obliko peclja. Žarnice se skrivajo v steklenih cvetovih, ki so nekateri bolj, drugi manj odprti, in tako ponazarjajo rast. Opaziti je tudi drobne popke, ki poganjajo iz postavka. Oblika izvirne svetilke, izdelane za veliko razstavo, je postala tako priljubljena, da so jo pozneje velikokrat posnemali in izdelali številne različice.

Varese Hotel Campo dei Fiori

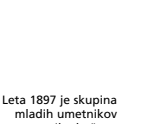
Med značilne simbole, ki jih najdemo na predmetih, hišah in spomenikih iz časa evropske »nove umetnosti«, spadajo hrošči, kačji pastirji in metulji in vrsta drugih likov iz narave. Poskusi najti žuželko, ki se skriva na stebri. Njene velike klešče in močni oklep kažejo, da gre za rogača - vrsto skarabeja. Izdelan je iz cementa in krasí vse stebre ob vhodu v hotel Campo dei Fiori v Vareseju. Arhitekt Giuseppe Sommaruga, ki je naredil načrte za hotel, je za okras zelo iznajdljivo in izvirno uporabil obliko te žuželke.

Dunaj Secesijski razstavni paviljon

Leta 1897 je skupina mladih umetnikov ustanovila društvo, imenovano Secesija. Načrte za njihov razstavni paviljon je izdelal arhitekt Joseph Maria Olbrich, stavba pa je bila dokončana leta 1898. Povsod na stavbi je upodobljena narava. Pozlačeno kovinsko kupolo sestavljajo lovorovi listi, ki so videti, kot da bi rasli iz sten. Iz glav žensk, ki stojijo nad vhodnimi vrati se poganjajo pozlačene kače in se vijajo in prepletajo po belem pročelju. Ob straneh vidimo sove, levo in desno od glavnih vrat pa kuščarja. Majhni želvi se zdita, kot da nosita modri vazi, ki stojita ob stopnišču.

Riga Stolp z uro

V tej stavbi, zgrajeni leta 1909, je pritličje namenjeno trgovinam, prvo in drugo nadstropje bankam, višja pa stanovanjem. Arhitekta Konstantins Pēkšēns in Artur Moedlinger sta za gradnjo uporabila najbolj kakovostne materiale. Zunanje stene so oblečene v črn in siv granit, ki so ga pripeljali iz Finske in Švice. Svetloba lije na stopnišče skozi okenske vitraže, na katerih so upodobljeni promet, trgovina, mornarica, vzgoja in modrost, ki jo poseeblja sova. Na vogalu stavbe se vzdiguje stolpič z uro. V Rigi je videti veliko podobnih stolpov.

Reus

Terassa Palača Güell

Reus

Réseau Art Nouveau Network
S finančno pomočjo programa ERK kultura 2000 / Avec le soutien du Programme Culture 2000 de l'Union européenne
Erasmus and culture
V sodelovanju s mrežo kulturno poročil Modernizem / En collaboration avec la Réseaux européenne du Modernisme
Z udeležbo mesta Nancy / Avec la participation de ville de Nancy

